Etnografiaz

Eguberrietan, Bizkaiko Zaldibar herritxoan IV. Etnografia Erakusketa ospatu da eta uste baino arrakasta handiagoa izan du, era berean lehiaketa izan delako. Zaldibarko Udaletxeak eta Koralak eratua izan da, bere helburua aintzinako tresneria gordetzen erakusteko bultzarazi nahiaz. Lanabesak, ontziak, jantziak, apaingarriak..., denak izan dute tokia, bakoitzak bere sailean, eta iragan jaietan jendetza handia pasatu da erakusketa hortatik. Antolatzaileen asmoz, era hortara, jendeengan arte eta kultur gogoa sortaraztea da, gure baserrietako ganbara edo mandioetan zokoraturik eta ahazturik dauden gauza asko, ezertarako balio ez duten ustez, bildu eta leku egokiagoa eman, etxeen apaingarri edo tradizio giroz ipiniz.

*Gauza asko bildu zen Zaldibarko erakusketan. Sailka antolatuak zeuden eta burdina gaietan, plantxen berogailuak eta giltzen kolezioak eraman zituzten lehen sariak; brontze eta kobre metalezkoetan, txukulu edo mortero berezi batek eta mentelatresnak; zurezko gauzetan, bere kopetakoak eta zintzarri apainez aurkeztu zen uztarriak eta para handi batek; lurrontzietan ordea, katilu eta plater zuriak apaingarri berdezkaraz eta Muelas de Pan (Zamora) deritzan herritik ekarri eta hemengo oileroak berniz zuriz ipintzen zituzten eltze handiak; ehungintzan ordea, 1877. urteko ohe azaleri eta eztaietako txanbrari; nekazari tresnerian, Araba aldeko golde zahar bati, erromatartzat jotzen diren horietako bat; liburu inprimatuetan, 1538ko **Opera Bernardi** eta 1700eko Lepe apezpikuaren **Synodales**-eri, eta esku-izkribuetan Zalduako Ordenantzak, 1653koak Erdi-aroko kantategi batekin enkuadernatuak, **"Eusquerazco Doctrina Antzuelaco verba moduan"** 1825ekoa eta Garaizabal leinuaren 1612ko agiriak pergaminoz eta miniaduz eginak.*

Erakusketa hau ikusi ondorean behin eta berriz bururatu zait Etnografia eta Etnologia eskola on baten premia larria, Unibertsitate mailakoa. Euskal Herriko Arkeologiak eta Filologiak beren tokia aurkitu dute, bere ondorioak laster nabari direla. Filologiakoak idekiko du Linguistika bidea, baina gure aintzinako kultur mundua behar bezala ezautaraziko duen Etnografiarentzat ere beharrezkoa zaigu. Lehenaren oroitzapenezko gai asko eta asko zahar batzuen buruetan baizik ez baita gordetzen eta lehenbait lehen bilketazko lanak eskualde guzietara zabaltzea komeni zaigu. Hortarako maisu bikainik ere ez zaigu falta oraingoz, baina laster horien faltaz arkitu gindezke. Jose Miguel Barandiaran eta Julio Caro Baroja ditugu bikainenak, eta bi horiegandik besteetara alde handia nabaritzen da, zeren hortaz ibili garen gehienok erdizpurdizkoak bai gara horiekin korparatuko bagina. Etnografiak berakin eskatzen bai du Geografia eta Historia ere sakon ezagutu beharra. Gai monografikoetan lan ederrak burutu badira ere, gainerako guzian oso behe mailan aurkitzen gara, eta egiazko eskola bat Unibertsitatetik sortu daitake, sistematikoki bilketak bizkortuz eta analisiak hobetuz.

Arestian aipatutako tresneria, ontzi, jantzi eta abarrez gainera, aintzinako biziera aztertu, sineskera zaharrak ikertu, herri literatura, musika, dantza, antzerki, kirolak, arkitektura eta abar bilketaz eta azterketaz bizkortu. Zeren horietan asko egin baldin bada ere, oraindik asko gehiago da egin gabe gelditzen zaiguna. Eta, zenbat eta bizkorrago ibili, are material gehiago eta hobea jaso genezake. Hizkuntzaren alderako lanekin batean etnografiazkoak ditugu gerorako utzi ezinezkoak Euskal Herriaren kultur berezian eta, gaur egun, autonomiaren bidetik eta Unibertsitatearenetik posible egiten zaigu jakintza bide horiek urratzea, lehen ez bezala.

Material bilketaz zer esanik ere ez dago. Zaldibarren, gure museoetan jaso gabe dauden gauza asko ikusi genuen. Arlo hori dagokiona arduratu bedi. Baina museoak heurak ahalik bizkorren pedagogi bulegoz eta iker laboratorioz hornitu beharra dugu.

Juan San MARTIN

Durante las fiestas de Navidad, en el pueblecito de Zaldibar (Vizcaya) se ha celebrado con gran éxito la IV Exposición Etnográfica, con un certamen que pretende promover y fomentar la conservación de los objetos antiguos, tanto decorativos como de uso doméstico, para incitar el estímulo artístico y cultural en las gentes y procurar que infinidad de objetos retirados en los camarotes de nuestros caseríos, considerados en muchos casos como inútiles, salgan de ese lugar para encontrar otro destino más digno, decorando y ambientando nuestros hogares.

Se presentó en Zaldibar muchísimo material dividido en secciones del metal en sus variados aspectos de hierro, bronce y cobre; utensilios de madera, vasijas de cerámica, tejidos con un variado ajuar, aperos de labranza y hasta libros antiguos, manuscritos e impresos.

Una vez más se pone de manifiesto la imperiosa necesidad de crear una escuela de Etnografía y Etnología adscrip... Universidad del País Vasc... como se han encauzado la ... queología y la Filología vas... con ésta abrir paso a la Lin... tica. Por la especial impor... que reviste la Etnografía pa... conocimiento de nuestra cu... tradicional, para su estudio e... vestigación, merece que se ... preste el cuidado necesar... nivel de enseñanza superior... éste es un tema que no debe ... perar al mañana si hemo... aprovehcar las aún posibles ... copilaciones de algunos asp... extinguidos, que sólo perd... en las mentes de persona... edad senil. Más aún cuando ... ponemos de profesores de ... talla de J.M de Barandiaran ... J. Caro Baroja, pues los ... hemos prestado alguna a... ción a esta disciplina som... diocres si se nos compar... ellos, por tratarse de una ... ria donde a los conocimie... experiencia se les debe u... de Geografía e Historia.

La Etnografica, con el es... de las formas de vida tradic... desde los aperos hasta los ... tos ornamentales antes ci... se extiende hasta agrupar ... viejas creencias, literatura po... lar, música, danza, teatro, ... portes, arquitectura. ...

Campos donde aún q... mucho por hacer.

Gasteizko zortzigarren mendeurrena joan zaigu

1981.eko egutegiaren azken orriak kentzen ari gara eta urte berri bat izango dugu laster. Beharbada, lerro hauek irakurtzean 1982ko sarrera nolakoa izan den ezagun dugu. Amaitzear dagoen urteak zer eskaini digun aztertzea nahiko protxugarri liteke, zer egin den eta zer ez jakin dezakegun. Azterketa horrek datorren urteko oinarria muga dezakeela deritzait, indarrak non jarri behar diren ezaguna dakigun. Nork bere planteamendu taktikoa egin beharko luke.

Honela ez genuke gure egunotan ikus daitekeen hankasartze eta burugabekeriarik sufrituko.

Gasteizen hirurehun eta hirurogeitabost egunetan zehar bizi izandako ekintzarik gehienek hiriak ospatutako zortzirehun urtebetetzearekin izan dute zerikusirik. Une honetan gogoratzen ditudanak hemen azaltzea komenigarri litekeela otu zait. Ez dira denak egongo. Baina aipatutakoak ekintzen garrantziaz jabetu ahal izateko beste argipiderik emango digute.

Ez noa, bestalde, ordena kronologikoz ematera. Nere uste kaskarrean garrantzi gehien izan duten ekintzak azaldu nahi nituzke hemen. Eta besterik ez.

*Ba liteke aurtengo antolaketarik haundiena **"Gasteiz Erdi Haroan"** izeneko batzarra izatea. Irailaren 21.etik 26.rarte izan zen batzar hau eta bertan parte hartu zutenen artetik, Julio Caro Baroja, Koldo Mitxelena, José Maria Lakarra, José Maria Azkarate, Juan Karlos Steppe eta abar luze bat azpimarra daiteke. Batzarrera ponentzi eta lanak aurkeztu zituztenen eritziz, honelako bilkurak arras interesgarriak dira historia ezagutu ahal izateko. Eta Arabakoari dagokionez, metodologi egoki eta hestu bat erabili behar dela zioten batzarkideek, lanean dihardutenen guztion artean koordinaketa bat izan dadin. Bestela, ziur asko, lan asko alperrik egingo litzateke, batak bestearen berri ez izatean. Arabako Kofradiak Arriagak egindakoazken bileratik, 1982.an 650 urte emango dela gogoratu zen, ospakizun hau behar den bezala eratzea proposatzen zelarik.*

Beste ekintza batek arrakasta haundia izan du Gasteizen: hiriko Udalak publikatutako faszikuluena.

Euskal Herriko Adiskideen Elkarteak, Arabako Ordezkaritzaren bitartez, zuzenduta, historian zehar Gasteizek izandako gorabeherak azaldu nahi izan du eta hasieratik eginkizun gogor bati ekin zioten. Hilean behin edo, faszikulu bat kaleratu dute —danetara hamabi izango dira— benetako oso inprimaketa onaz, eta orain arte publikatutakoak hauexek dira: "Vitoria, encrucijada de caminos", Juan Vidal Abarcak idatzia; "Vitoria viva; breve historia de una ciudad", Pilar Arostegirena; "Vitorianos célebres", Venancio del Valena; "Vitoria y las aldeas", J.R. Díaz de Durana, J. M. López de Juan, J.M. Ortiz de Orruño jaunena; "El crecimiento urbano de Vitoria", Juan Adrian, César Gonzáles eta Paulino Medina jaunek egina; "Hombres de letras vitorianas", César Santoyorena; "Arquitectura civil en Vitoria", Ana Begoñarena; "El arte en los templos vitorianos", Mikaela Portillarena.

Idazten ari naizela irtetzeke dagoena "Músicos y poetas", J.L. Sáenz de Ugarterena da. Geroxeago "La industria y el comercio" eta "Fiestas y romerías" azalduko dira.

Bilduma osoak zernolako harrena izan duen jakin dezakegun, orain arte ateratakoak ostera inprimatuko direla ezagutaraztea nahikoa dela uste dut. Bilduma honek denetariko erosle ezagutu du, baina beharbada, Ikastetxeetako ikasleen kasua aipatu beharko litzateke, erruz saldu baita haietan. Eta hau, duda izpirik ez, pozgarria da, hiritarrari txikitandik erakutsi behar baitzaio herria maitatzen. Eta —ez naiz, badaezpada ere, zabalkunderik egiten ari— faszikulu bakoitza 75 pezetatan eros daitekeela jakinerazi behar diot irakurleari, bilduma ososa eukitzea interesgarri dela eransten diodalarik. Akatsik?... Nik bat ipiniko nioke: ez dudala, orain arte behintzat, euskararen arrastorik aurkitu. Eta giristino guztiok bezala zergak Udalari ordaintzen dizkioten euskaldunak herriko lehen erakundeak kontutan hartu beharko zituzkeela uste dut. dela gogoratu zen, ospakizun hau behar den bezala eratzea

*Irailaren 7.tik 11.rarte **"Nazioarteko Abesbatzen I Astea"** izan zen Gasteizen. Ia hirurehun abeslari aritu ziren Aste honetan, Gasteizko musikazaleen pozarako. Filipinas, Venezuela, Yugoslavia, Polonia eta Italiako abesbatza batzuek bertako Manuel Iradier.ekin saiatu ziren. Hiriburuan ez ezik baita probintziako zenbait herritan ere abestu zuten.*

*Azaroaren 27.an inauguratu zen hiriaren zortzigarren mendeurrena gogoratzen digun **Erakusketa.** Lan bikaina benetako erakusketa ederra ikusi ahal izateko. Armando Llanos eta Paulino Medinaren zuzendaritzapean Mikaela Portilla, Ana Begoña eta Pilar Arostegi historiegileek moldaturiko erakusketa honek Paleolitiko garaitik ematen den historia eskaintzen digu.*

Ba da, zer esanik ez, beste hainbat ekintza urtean zehar eraturik izan direnak, baina gorago aipatutako hoiek ditugu, beti ene ustez, aipagarrienak.

*Dena dela, nik zutabe hauetatik zera eskatuko nuke: **jarraipena.** Aurten 800 urte bete ditu Gasteizek, Antso Jakintsuak "noua Victoria" fundatu zuenetik. Eta, jakina, ez da egunero 800gn. urtebetetzea ospatzen. Baina, zenbat bider egiten da 801 urte? Baita behin ere. Honexegaitik jarraipena beharrezkoa dugu, gure artean kultura hedatu ahal izateko. Herri kulturaduna bakarrik izango da askatua.*

Ez ahaztu.

Ez dakit ondo zetorkion ala ez, baina Gasteizi Iparreko Atenas esaten zioten joandako medean. Gauzak zeharo aldatuta ditugu orain: lege, ohiturak, giza-harremanak... Baina guztion baitan zerik erne aurki dezakegu: ikasteko gogoa, nola edo hala. Ez dut uste ezer berririk esaten ari naizenik. Baina Gasteizko Udalari beste puntu hau gogoratu nahi nioke: lehen aipatu dudan Iparreko Atenas berpiz dezakegula denon artean.

Beraz, 1981.eko egitarauak osotasun on bat ekarri badigu, zergaitik ez pentsa datorrengoa antzerakoa izango dena? Hala biz!.

José Mari VELEZ DE MENDIZABAL

Ha pasado la efemérides del ocatvo centenario desde la fundación de la "noua Victoria". Y durante el año 1981 se han venido celebrando en la capital alavesa una serie de actos culturales —la mayoria alrededor de ese acontecimiento— que creo merece la pena resaltar, porque todos ellos son signo inequivoco de un quehacer positivo. Por supuesto, en estas pocas líneas no voy a poder resumir todo lo realizado durante 365 días. He escogido aquellos actos que, en mi opinión, han sobresalido de los demás.

El Congreso de Estudios Medievales, "Vitoria en la Edad Media", reunió todo un plantel de primeras figuras que, bien mediante ponencias o simples trabajos monográficos, supieron darle nivel de auténtica categoría a aquél. Julio Caro Baroja, Luis Michelena, José María Lacarra, José María Azcárate, Juan Carlos Steppe... Son algunos de los prestigiosos profesores que se reunierón en Vitoria. Como resumen de estas jornadas, y por lo que hace referencia a Alava, parece que se debería utilizar en las investigaciones una metodología más drástica y apropiada, y se debería trabajar en pos de una mayor coordinación entre todos los investigadores para que no se desperdicie tiempo y oportunidades, al no tener noticias mutuas entre ellos mismos.

Otra de las ideas acertada... la publicación de unos ... sobre la historia de Vitor... zada a través de estudiosos ...

Son ocho los que están ya ... con tal éxito que, según ... piensa reeditar todo ello. ... ción de esta publicación fue ... gada a la sección alavesa ... RSVAP.

Del 7 al 11 de Septiembre ... lugar la I Semana Coral In... nal, acudiendo grupos de ... Venezuela, Inglaterra, Polon... y, en representación del Pa... la Coral Manuel Iradier, a... organizadora de la Semana. ... tuaciones de estos grupos n... ron solamente en la capital, ... en pueblos de la provincia ... tuvieron oportunidad de es...

Por fin, reseñar que bajo ... ción de Armando Llanos y ... Medina y con la colabora... historiadores tan prestigios... Micaela Portilla, Ana Bego... Aróstegui se inauguró el 27 ... viembre la exposición dedi... historia de esta Vitoria die... togenaria. Situada en los ... edificio San Prudencio, si... calle del mismo nombre ... niendo un gran éxito si ha... ferencia al número de visit... ha recibido hasta la fecha.

Hemos dado carpetazo ...

Pero el calendario no p... hombres necesitaremos de ... años para lograr esa libertad ... lamente nos vendrá dada ... auténtica cultura. Es por ... que no cabe la menor duda ... Ayuntamiento vitoriano ... esa línea de actuación, que ... que 1981 se pueda consid... plar. "Solamente una vez ... plen 800 años", puede de...

De acuerdo, pero no es m... que también 801 se cumpl... vez.